

MEIE KODU

Lõuna-Ameerika Eesti ajakiri

E. V. Riigivanem Konstantin Päts

N.º 2

1935

TINTURARIA E LAVANDERIA „PARIZ”

KUIV PESEMINE. Keemiline kangaste kui ka naiste- ja meesterahva riiete värvimine igasugustes värvides.

Meesterahva valgete ülikondade tärgetamine ja pressimine.

TEEB KÕIKI RÄTSEPA TÖID. OSTAB JA MÜÜB PRUUGITUD RIIDEID.
PUHASTAB JA VORMIB MEESTERAHVA KÜBARAID JA MÜTSE.

Valter Kivi

RUA CAPITÃO THIAGO LUZ, 83

SANTO AMARO

Estado de São Paulo — Brazil

Toiduainete kauplus

“MOSKVA”

Saame alati Euroopast värskeid aineid:
konserve, soolaheeringaid, mitmesuguses valikus vorstisid, sprotte.

Võsotski vabrikute tood

Alati saadaval parim Vene „Vodka”

Austusega:

SAUL ROITMAN

Rua José Paulino, 123 - Tel. 5-5841
SAO PAULO

OPTIKA

FOTO MODERNA

Prillid, pince-ned igasuguses valikus, päevapildi ja kino aparaadid, filmid, plaadid, paberid jne.

Ilmutused, koopiad ja suurendused
omas laboratooriumis

Largo do Ouvidor, 7

Telef. 2-7239

SÃO PAULO

VÄLISEESTLASTELE

SOOVITAB EESTI

KIRJANDUST

SUURES VALIKUS

A. Keiserman'i

RAAMATU KAUPLUS

TALLINN, ESTONIE

Kinga tän. 6/8

Postkast 434

NÕUDKE HINNAKIRJE

Esimese järgu riidevärvimise
töökoda

TINTURARIA „ALLEMÃ”

Omanik eestlane:

Karl Vischnevsky

Töökoda:

AVENIDA ADOLPHO
PINHEIRO, 309

Telef. 1-6-5, Santo Amaro

Osakond: LARGO 13 DE MAIO, 123
SANTO AMARO

Eriala:

Igasuguste kangaste ja riiete
värwimine ja puhastamine.
Töö kiire, korralik ja hea.

Eesti Vabariigi 17. aastapäeva pühitsemine São Paulos

Laup., 23. veebruaril korraldas São Paulo Eesti Abiandmise ja Hariduse Selts „Uus Kodu” oma ruumes suurejoonelise aktuspidu E. Vabariigi 17. aastapäeva pühitsemiseks. Et nimetatud päev ühte langeb Eesti riigivanema Konstantin Pätsi sünnipäevaga, kinkis E. V. aukonsul S. Paulos, hr. Finn B. Arnesen, „Uus Kodule” riigivanema rinnapildi eluuuruses, mis, kinnikaetult eesti lipuga, „Uus Kodu” pidusaali seinale oli asetatud.

Pidule olid ilmunud Eesti aukonsul São Paulos hr. Finn B. Arnesen ühes abi-kaasaga, Soome konsul Dr. Lyder Sagen, Leedu konsul Dr. Petras Maciulis, Balti riige Sõprade Seltsi esimees Dr. Synesio Rangel Pestana, Soome konsuli sekretär hr. Hamstrom, ajalehtede esitajad ja rohkel arvul kohalikku eesti ja brasiilia publikut.

Eestikeelse pidu avakõnega esines hra A. Aur, kes koosviibijatele eestlastele tuletas meelde Eesti Vabariigi väljakuulutamist ja sellele järgnevat võitlust.

Pikema portugaliakeelse kõnega esines Eesti konsul hr. Finn B. Arnesen, milise siinkohal tõlkena ära toome:

„Austatud herrad, São Paulo Abiandmise ja Hariduse Selts „Uus Kodu” juhatus, herrad konsulid, austatud proud, minu herrad!

Auväärt tähelepanu väärib asjaolu, et E. V. presidendi, hr. Konstantin Pätsi elutee on kõikjal lähimas seoses eesti rahva ja tema enesetunde arenemisega, mille tagajärjeks oli iseseisev Eesti. Selle arenemisajajärgu viimase 35-aasta jooksul, mil eesti

rahvas jõudis välja oma tumedast minevikust vabaduse ja iseseisvuse valgusele, Konstantin Pätsil oli tähtsaim osa selles töös. Olles nii lähedalt seotud oma rahva ajaloo, peegeldub meile temas rahva arenemiskäik ja, olles sümboliks oma rahvale, tema sünnipäev on ka Eesti Vabariigi sünnipäev.

Konstantin Päts sündis 24. veebruaril, aastal 1874. Õppis Tartu ülikoolis õigusteadust, mille lõpetas sarnase eduga, et kui oli kirjutanud parima töö Rooma seadustiku üle, soovitati temale kandideerida professori kohale ülikoolis.

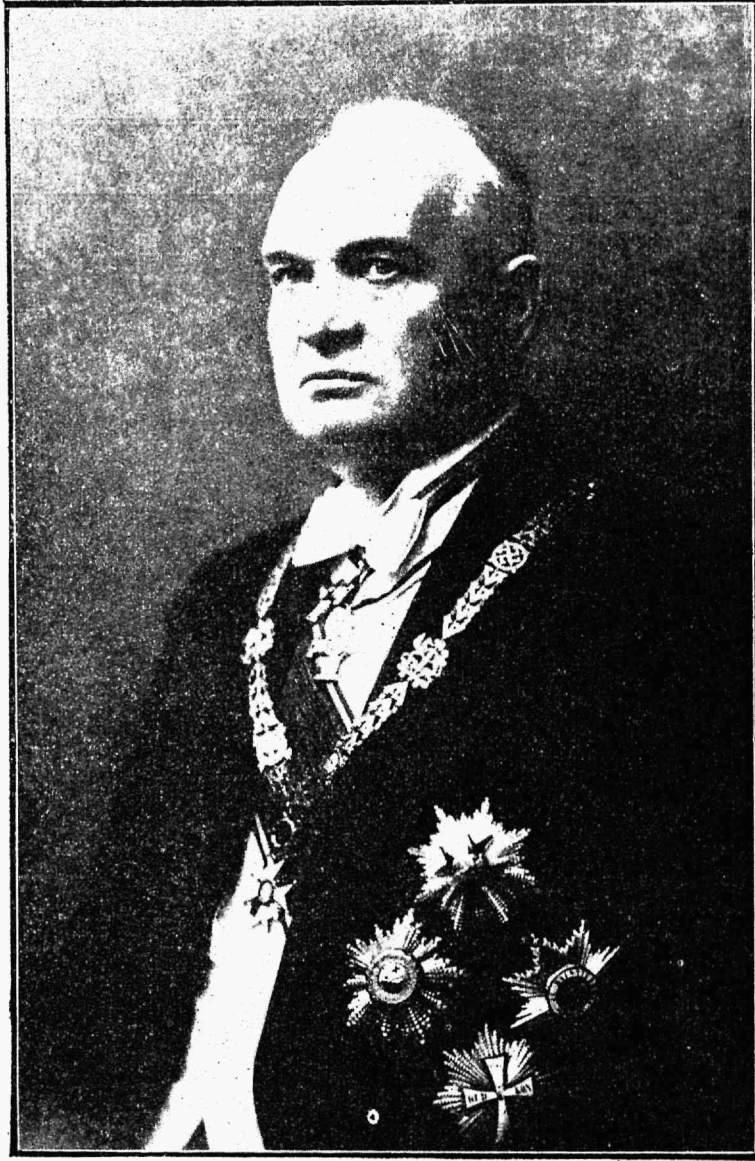
Kuid tema kalduvused olid teised, ja ta andus rahvuslikule tööle. Tema isa oli juba üks neist talupoegade saadikutest, kes käisid Peterburgis oma õigusi ja huvisid kaitsmas. See vaimustus võitlusele õiguse eest haaras ka Konstantini juba tema esimestel noorepõlve aastatel. Kui kooliõpilane ja veel enam üliõpilasena, oli huvitatud eesti rahvuslikust liikumisest ja lõpetades ülikooli, otsustas pühendada oma töö ainult rahva kasuks.

Aastal 1901 asutati Tallinnas J. Tee- mandi, praeguse hariduseministri N. Kanni j. t. poolt uus eestikeelne ajaleht „Teataja”. Kõige selle töö hing oli Konstantin Päts, kes sai vastutavaks toimetajaks, ja esimese numbriga algab ka tema esimene avalik töö ja võitlus eesti rahva parima tuleviku eest.

Tol ajal, praeguse aastasaja algul, otsekohene võim kohapeal oli sakslaste ja venelaste käes, kuna aga eestlased olid viimaste mõju ja surve all.

Tallinnas, Tartus ja samuti teistes linnades enamus linnavalitsustes oli sakslaste käes ja saksakeel oli maksvusel igal pool.

ja rahva vaimustus selle üle oli suur. Teatud põhjustel oli aga tarvilik, et esimeseks linnapääks saaks valitud venelane, sest kar-

Eesti Vabariigi Riigivanem Konstantin Päts

„Teataja” algas võitlust selle valitseva saksa ülivõimu vastu. Päts koondab ja organiseerib mitte ainult kirjanikud, vaid ka rahvamassid ja peagi on pooldajate arv nii suur, et loodab võita sakslased Tallinna linnavalitsuse valimistel.

See oli aastal 1904, mil esimest korda Tallinna linnavalitsus langes eestlaste kätte

deti, et Vene valitsus ei kinnitaks eestlast sellele kohale. Abiks venelasest linnapääle sai Konstantin Päts, kes mõne kuu jooksul moodustas saksastunud Tallinnast eesti linna, ilma et silmapilgukski oleks unustanud oma lõppsihti — eesti rahva vabastamist.

Saabub aasta 1905. Vene võim kõigub ja kogu riigis pääseb vallale revolutsioon.

Kasutades juhust, Päts esitab valitsusele palve autonoomsete õiguste saamiseks Eestile, jälgides seda väsimata tööga. Revolutsioon surutakse veriselt maha ja kes võitlesid Eesti vabastamise eest, olid sunnitud põgenema.

Pätsil läks korda põgeneda üle piiri, peatudes Schveitsis; mõisteti tagaselja surma Vene valitsuse vägede poolt, kes olid saadetud Eestisse mässu maha suruma; ei võinud enam mõelda tagasituleku peale;

E. V. aukonsul F. B. Arnesen esineb kõnega

oli sunnitud mööda saatma kuus aastat võõrsil kui poliitiline põgenik, esialgu Schveitsis ja pärast Soomes valenime all. Olid aastad ilma abita, ilma koduta, perekonnast lahus, mil sai läbielada kõiki poliitilise põgeniku viletsusi, töötades väsimatult oma sihi saavutamiseks. Elades Soomes, organiseeris eesti kirjanikud, kes elasid Peterburgis, ja nende abiga asutas eestikeelse ajalehe, mida ise välja andis, jätkates selle veergudel võitlust Eesti huvide eest.

Lõpuks, aastal 1910, nõrgenes poliitiliste põgenikkude tagakiusamine. Päts tuleb tagasi kodumaale, kus teda kohe kohtu poolt üheks aastaks kindluse vangi mõistetakse. Selle kibeda ajajärgu vältel, kus ta, lahutatud välisilmast, ennast pühendab ainult lugemisele, suri tema abikaasa, jättes järele kaks väikest poega. Loomulikult, temal ei olnud võimalust ilmuda matusele, ega hoolitseda oma laste eest, oli sunnitud neid jätma saatuse hoolde.

Sel ajal, kui Päts istub kindluses karistusaega, vene võimud on hirmul, et Päts vabanedes jätkab endist tegevust eesti rahva kasuks, sellepärast otsustas selleaegne Eestimaa kindralkuberner Korostovez, et Päts, tema vabanemisel, tuleb saata Siberisse asumisele ent suurte jõupingutuste abil tema sõpradel läks korda mõjuda niivõrd, et Päts võis vabalt tagasi pöörata kodumaale.

Konstantin Päts tulebki tagasi Tallinna ja asutab kohe uue ajalehe „Tallinna Tea-

Baltiriige Sõprade Seltsi esimees Dr. Synesio Rangel Pestana tervituskõnet ütlemas

taja”, mille veergudel jätkab endist võitlust Eesti huvide ja õiguste kaitseks.

Nii mööduvad mõned aastad. Tuleb ilmasõda ja vene revolutsioon. Nüüd leiab Päts õige aja tulnud olevat, mil eesti rahvas võib oma kauaoodatud vabadust saavutada ja selles suunas paneb tööle kõik rattad. Mõned kuud pärast revolutsiooni tuleb kokku Eesti Maapäev K. Pätsi juhatusel, kus arutatakse ja vaieldakse Eesti saatuse üle. Pärast seda Eesti saab Venelt laiaulatuslised autonoomsed õigused ja eesti sõdurid, kes võitlesid vene vägedes, võivad tagasi pöörata kodumaale. Maapäeva poolt luuakse esimene Eesti valitsus, kelle etteotsa valitakse ühel häälel K. Päts kui ainuke kompetentne isik sellele kohale.

Kuid selle valitsuse eluiga on lühike. Vene maal pääseb valitsema enamlaste võim ja vene sõdurite ja mereväelaste abil Anvelt ja Kingissepp ajavad Eesti maapäeva laiali novembrikuul 1917.

K. Pätsile saab osaks tema endine saatust, uuesti vangistatud ja sedakorda punaväelaste poolt. Tulevad segaduspäevad, mis määravad Eesti riigi saatuse. Maapäev tunnistab ennast ainsaks võimaks Eestis. Salajasel koosolekul valitakse 3-liikmeline komisjon, kelle hoolde jääb eestirahva saatust ja kelle ülesandeks on päästa isamaa. Komisjoni esimeheks valitakse K. Päts, kes vahepeal pääsenud vabadusse, ja salajastel koosviibimistel erakorteris teeb kõik ettevalmistusetööd eesti iseseisvuse väljakuulutamiseks.

Paraja silmapilgu selleks leiab 24. veebr. 1918. a., mil domineerib välgu kiirusel enamalise võimu Eestis ja kolmeliikmeline Päästekomitee kuulutab välja Eesti iseseisvuse, sünnitades sel tunnil uue vabariigi.

Samal päeval moodustatakse esimene Vabariigi valitsus, mille eesotsas uuesti K. Päts.

Kuid see valitsus kestab ainult mõned päevad, kui saabuvad saksa okupatsiooniväed Tallinna ja röövivad Eesti ajutiselt valitsuselt tema võimu.

Peagi saksa suurmaaomanikud — mõisnikud — katsuvad liita Eestit Saksamaa külge. Tarvis teha kõik, et seda ära hoida, K. Päts organiseerib vastuhakkamist sakslastele, saadab juhtnõore parematele meesetele, õhutades neid vastupanule ja mitte kokkuleppeid sobitama. Kui said vallavanemad Riiga kutsutud, et hääletada Eestimaa liitumist Saksamaaga, viidi ühes protestikiri, mille autor oli jällegi K. Päts. Uhel Võru saadikutest oli julgus seda kirja edasi anda saksa võimudele. Järgneb Saksa vasturünnak: 11. juunil 1918 vangistatakse esimene Eesti valitsuse juht ja saadetakse Kuramaale ja säält edasi Poolamaale vangilaagrisse, kuhu jääb kuni novembrikuuni 1918, päevani, mil Saksamaa kaotab ilma sõja.

See oli K. Pätsile, kahtlemata, üks raskemaid üleelamusi, sest ta oli sunnitud kuude viisi mullast onnis elama. Ka need kannatused võttis vastu vapralt ja kui pääsis vabadusse, pööras tagasi Tallinna, asudes uuesti valitsuse etteotsa.

Sel ajal eesti rahvas oli uues hädaohus. Ei saanud veel Saksa väed kõik lahkuda Eestist, kui juba Narva poolt tulid enamlaste väesalgad. Ajutisel Valitsusel ei olnud sõjariistu, sõjaväge, ega mingisuguseid vahendeid, ja sarnases olukorras luua riiki ja või-

delda vaenlase vastu, kes palju tugevam, tarvitas üliinimlikku jõudu ja tahet.

K. Päts võttis valitsuse juhtimise oma kätte, samuti ka sõjaministri kohustused, et luua sõjaväge. Sel ajal ei olnud ühtegi tähtsamat väejuhti ja K. Pätsi valik langes J. Laidonerile, kelle hoolde võis usaldada vägede ülemjuhatus. Päts tegi kõik mis võis, et vaenlast maalt välja ajada. Kui valitsuse juht, seadis riigis korra jalule, kuulutas välja, sundusliku mobilisatsiooni nõutas abi Soomest ja Liitriigelt, ja kõigi nende jõupingutuste tulemus oli Eesti vabanemine punavägedest.

23. aprillil 1919. a., kui tuli kokku asutav kogu, siis, peaminister K. Päts võis ettekanda, et on loodud Eesti Vabariik ja vaenlane maalt välja aetud, juurde lisades, et rahvasaadikud võivad tänasest peale rahus oma rahvuslikku ülesehitustööd teha.

On läinud mööda 17 aastat sellest, kui Eesti Vabariik väljakuulutati ja selle aja jooksul Eesti on nii mõndagi üle elanud. Sagedased valitsuse muutmised, kus uued tegelased astusid vanade asemele, kuid eesti rahvas on järjekindlalt ikka valinud K. Pätsi riiki juhtima, millisel kohal olnud mitte vähem kui kaheksa korda. Kui ajad on muutunud hädaohtlikuks, jällegi pööratakse K. Pätsi poole, et võtaks valitsuse tüüri oma kätte, ja seda õigusega. Kui K. Päts on valitsuse eesotsas, valitseb üksmeel eesti rahva hulgas ja kõik on kindlas usus, et vabariigi laeva tüür on kindlais kätes. Seda võib tähelepanna iseäranis viimaste aastate jooksul, kus K. Päts on oskanud tähtsamatel ja vastutusrikkamatel silmapilkudel riigilaeva hädaohtlikudest laintest välja juhtida. Võit mõnda aega Eestis kestnud kriisi üle, järjekindel rahva majanduselu paranemine ja rahva rahuloleku kasvamine peale viimastel aastatel ilmsikksaanud haiglase seisukorra, on parimaid tunnistusi selleks.

Tervitan ja soovin südamest õnne sellele suurele mehele tema 61. sünnipäeva puhul ja avan siin saalis tema pildi."

Sellejärele seltsi esimees, hr. P. Veltson võtab pildilt katte, kuna laulukoor hra V. Goetzi juhatusel algab isamaa hümmi, „Mu isamaa mu õnn ja rõõm“, millele saalitäis rahvast kaasa laulab.

Sellejärele ütles tervituskõne „Baltiriige Sõprade Seltsi“ president Dr. Synesio Rangel Pestana, mida siin ära toome:

„Lugupeetud hr. konsul, hrad Eesti Abi-

Aktuspeost osavõtjad auvõõrad
ja konsulid äsja avatud Riigi-
vanema pildi all

Foto I. Toop

andmise ja Hariduse Seltsi „Uus Kodu” juhatuse liikmed, lugupeetud prouad ja minu herrad! „Baltiriige Sõprade Seltsi” presidendina tervitan seda ettevõtlikku ja korralikku Eesti koloniid, vägaaustatud Eesti Abiandmise ja Hariduse Seltsi juhatust ja lugupeetud konsult, selle rahva tähtsa ja suurema päeva, Eesti Vabariigi 17. aastapäeva puhul, mida pühitsetakse homme, 24. veebruaril.

24. veebruar 1918, on suurem ja tähtsam päev selle rahva ajaloos, mis on kui võidumärk, mil kangelaslik Eesti vabastas end raske Veneriigi mõju alt, mis kestis

pikki aastasadasid, kordasaates suurima ja raskeima ülesannetest vabaduse saavutamiseks — poliitilise iseseisvuse väljakuulutamise, mis on tähtis punkt Euroopa ajaloos, suurendades ühe riigi võrra tema maakaarti.

Pärast kibedat võitlust enese olemasolu ja mitmesuguste voolude vahel, pärast vastupanu sellele hävitavale kommunismi lainele, mis kaasaaidatud pahade naabrite poolt, kes kasutasid uue riigi loomispäevil valitsevat segadust, et pääseda võimule, kõikudes vene ja saksa hädaohtude vahel, jõudis väikene ja vahva vabariik, tänu oma rahva patriotismile, oma energilistele ja tugevatele

.E V. aukonsuli poolt antud lõunasõõgist osavõtjad. Keskel istub hra Finn B. Arnesen abikaasaga

poegadele, oma kõrge kultuuri ja arenemistasmele, mis aitanud kaasa selle 17-aastase iseseisvuse puhul, jõuda tähtsale kohale Euroopa riikide peres.

Eesti Vabariik, olles tähtsal kohal Euroopa ja ilmariige keskel, võlgneb tänu oma aulikule, isamaad armastavale ja väsimata võitlejale, suurepärasele riigijuhile Konstantin Pätsile, kes oma raudse tahte ja selge mõistusega juhib seda väikest ja võidurikast Balti vabariiki.

„Baltiriige Sõprade Selts” pühitseb suurima häämeelega Eesti Vabariigi sünnipäeva ja tervitab ühtlasi eeskujuiikku ja lugupidatud konsuli Finn B. Arneseni ja soovib südamest õnne ja edu eesti rahvale.”

Kõnele järgnes brasiilia hümn orkestri poolt, mida koosolijad kuulasid püsti seistes.

Järgneva brasiiliakeelse kõnega eestlane, hra A. J. Uint, tervitas koosviibijaid „Uus Kodu” nimel. Pikemalt päeva tähtsuse juures peatudes, lõpetas kõne palavama tervitusega Brasiiliale, eriti São Paulole.

Õimurahva nimel pikema soomekeelse tervituskõnega esines Soome konsuli sekretär herra Hamstrom, kes tuletas meelde õimurahva ühisel jõul ettevõetud pingutusi iseseisvuse saavutamiseks.

Tervituskõnedele järgnesid ettekanded „Uus Kodu” segakoori poolt, hra V. Goetzi juhatusel ja sooloettekanded hrade A. Aliegro, tenor, ja J. Cardilli, bariton, poolt, klaveril saatis maestro Tobia Perfetti. Ettekanded võeti suurte aplausidega vastu ja solistidele annetati lilli.

Lõpuks esines keelpillide trio hra Luige juhatusel kandes ette eestipärast muusikat, mis piduliste poolt hääl meel vastu võeti.

Ettekannetele järgnes tants, mis kestis varahommikuni.

Pühapäeval, 24 veebruaril, Eesti Vabariigi aastapäeval, konsul hr. Finn B. Arnesen andis lõunasõõgi Skandinaavia Seltsi saalis, millest osa võtsid eesti seltskonna tegelased, Baltiriige konsulid, sõbrad ja ajalehtede esitajad.

Esimesena kõneles hr. Finn B. Arnesen, tervitades eesti koloniid, Baltiriige konsuleid

São Paulos, ajalehtede esitajaid ja Baltiriige sõpru, eriti Dr. Synesio Rangel Pestanat, Baltiriige Sõprade Seltsi esimeest, kellele annetas väikese siidist Eesti lipu ja Välis-Eestlaste rinnamärgi.

Selle järele kõneles Leedu konsul Dr. Petras Maciulis, kes omas vaimustavas kõnes tuletas meelde eesti rahva visadust ja taht vabadusele, kes kaks aastat väsimatalt võitles palju suurema ja tugevama vaenlasega. Kõneleja ütles, kuidas ta ise nägi sõjaalgul Tallinas, kui vabatahtlikud koolipoiste salgad viletsais riideis ja peaaegu ilma mingisuguse varustusega, vapralt lahinguväljale marssisid. Lõpuks tuletas meelde Narva võitlusi, mida ta isiklikult kaasa elanud ja et eestlastele peab tõesti au andma nende vahvuse ja isamaarmastuse eest, lõpetades kõne tervitas ta Eesti Vabariigi aukonsulit São Paulus.

Eesti Selts „Uus Kodu” ja eesti kolonii nimel hr. A. Uint tervitas Brasiiliat, São Paulot, Baltiriigi Sõprade Seltsi esimeest ja ütles palju tänu Eesti konsulile, hr. F. B. Arnesenile, eesti kolonii kasuks tehtud töö eest.

Ajakirjanduse esitaja hr. Egas Muniz tänas nende ülistavate kõnede eest, mis osaks saanud Brasiiliale, São Paulole ja ajakirjandusele, tervitades eesti rahvast ja eesti kolonid São Paulos.

Kõnede seeria lõpetas Baltiriige Sõprade Seltsi esimees kirjanik Dr. Synesio Rangel Pestana, suurema São Paulo hospitali, „Santa Casa” direktor kes soovis koosolijatel tõsta klaasid Eesti Vabariigi riigivanema ja eesti rahva terviseks. Ulivamas meeleolus ja sõbralikkuses lõppes koosviibimine.

Õhtul kell 9 tõi ringhääling kõne Eesti Vabariigi iseseisvuse saavutamise päevist, millele järgnesid mõned lood eesti rahva muusikat nootidelt ja Eesti Selts „Uus Kodu” segakoori ettekanded hr. W. Goetsi juhatusel.

Vabaduspäeval ja järgmistel päevadel kõik suuremad São Paulo ajalehed tõid pikemaid kirjeldusi Eesti kohta. Nende hulgas oli kõigerohkem tähelepanuväärt „A Gazeta” kirjeldus kindral Johan Laidoneri üle, ühes viimase pildiga, ja „O Estado de São Paulo” kirjeldus, kus täpselt ära toodi konsul F. B. Arneseni ja Dr. Synesio Rangel Pestana kõned, mis ettekantud laupäeval, 23 veeb, Eesti selts „Uus Kodu” aktus-peol, ühtlasi tuues ülevaate Eesti Vabariigi 17. aastapäeva pühitsemisest S. Paulos.

E. V. aastapäeva pühitsemine Rio de Janeiro

24. veebruaril pühitses E. A. H. S. „Uus Kodu” Rio osakond E. V. 17. aastapäeva Poola Seltsi ruumes, rua Buenos Ayres nr. 253.

Koosviibimine, millest võtsid osa umbes 60 eestlast, läks ootamatalt hästi korda. Joodi teed, lauldi eesti laule ja lõpuks tantsiti klaveri saatel. Päevakohaste kõnedega esinesid hra. Sander ja hra. Tammerik.

Suursündmuseks kujunes hra. Tammeriku kõne, mille lõppedes tema kinkis Rio osakonnale lipu, mis on vanim Eesti lipp Brasiilias. Hra. Tammerik elab Brasiilias juba 27 aastat ja tegutseb kooliõpetajana. Selle lipu on hra. Tammerik valmistanud esimesel aastal peale Eesti Vabariigi väljakuulutamist. Sel puhul olevat tema korraldanud aktuse, koolimaja aulas ja esinenud pikema kõnega kooliõpetajate, õpilaste ja üliõpilaste ees. Omas kõnes, mis kestnud umbes 45 minutit, on hra. Tammerik tutvustanud Eestit nimelt ajaloolisest küljest ja peale kõnet esitanud kuulajaskonnale ülalnimetatud esimese Eesti lipu Brasiilias, koos Brasiilia lipuga.

Seltsi esimees hra. Sander kinnitas lipu vardale hõbe plaadi, kuupäevaga, mil see seltsile üle anti.

Emakeel

Mu ema eestikeeles
Mind hällis tervitas
Ja eestikeeles neiuks
Mind üles kasvatas.
Ses keeles armusõnu
Mul ütles peiuke,
Ses keeles avaldasin
Ma mõtteid temale.

Kui silmis tuli kustub
Ja väsind eluteel,
Siis saatku mind ka hauda
Mu eesti emakeel.
Kui leinaja kord tõttab
Mu hauda ehtima,
Siis rääkigu ta palves
Sääl eestikeelega.

Eesti neiu.

VANAD MÄLESTUSED

Öösine kiirrog sisemaale tormab edasi oma 60-ne kilomeetrilise tunnikiirusega, tugevast elektrivedurist veetult. Istun esimese klassi puhvet-vagunis, loen viimaseid õhtuseid ajalehti, vahetevahel kuuvalget troopika ööd silmitsedes. Vagunis on vähe reisijaid, nii siis ei ole ka segavat jutukõminat ja seda enam on mõtetel vabadus igale poole tormata. Ulemkonduktor tuleb sisse pileti kontrollleerima, kuna tema abiline kõva häälega järgmise jaama nime nimetab. „Rio Claro!” See on järgmise linna nimi.

Kui palju mälestusi toob selle linna nime tus minu vaimusilmade ette. Esimene kord, kui ma omas elus seda teed sõitsin, oli aastal 1909. Siis olin veel poisikene, ehk selles paremas elueas, kus veel noormees ei olda ega ka enam päris poisikese põlvpükse ei kanta. Olin, nii ütelda, koolipoisu, kes oma vanematega teel kaugelt Euroopast, paar raudtee jaama teinepool Rio Claro linna, Jorge Tibiriça asundusse, kuhu meie kui siserändajad oma esimese asupaiga, ehk õigemini öeldes, oma tulevase kodu olime valinud. Meie lootused olid kõige optimistlikemad. Tahtsime siin põldu harida eestlastele omase töökuse ja hoolsusega. Ei ole ju siin talvet, nii siis võime aasta läbi põllutööd teha ja õige ruttu haljale oksale jõuda. Need olid meie mõtted ja lootused tookordsel reisel. Igavus ega igatsus kodumaa järele ei teinud meile suuremat muret, sest teadsime, et Jorge Tibiriça asunduses mõned perekonnad eestlasi juba ees olid. Umbes sarnased olid meie tuleviku plaanid ja unistused, kuid kui palju nendest täitus, seda näitas meile tulevik ja sinne elu, mis nii kui kiuste kõik ümber keeras. Kuivõrd ühe Euroopa põllupidaja lootused seetõttu kaovad, et ta tundmatule maale rännates seda igavest suve ainult oma kodumaa suve kohaselt on hinnanud, sellest sain ma aru alles hiljemalt, kui noorusetuhinad juba mööduma hakkasid ja eluküpsus end sinise elu kohaselt mulle juba tunda annud.

Jõudsime umbes kella kolme paiku Rio Claro linna, kus meile märkide abil mõista anti, et säääl tuleb ümber istuda teise rongi peale ja veel ühe tunnilise sõidu järgi jõudsi me Corumbatahy jaama, kus asunduse keskkontor asus. Tollajal ei mina ega minu vanemad veel portugaaliala keelt, kohalikku riigikeelt, ei valdanud.

Meid vastuvõtmas oli valitsuse tõlk, kes meid ajutisse korterisse juhatas. Kohe järgmisel päeval tulid meid vaatama suguvendad, kes juba enne meid säääl asusid. Nende käest saime juba täpsemaid andmeid siinsete olude ja teiste suguvendade üle. Sel ajal elas asunduses 14 perekonda eestlasi, ühed pikemat, teised lühemat aega. Töö ei olevat kaugeltki niisugune, kui kodumaal, kuid kui oled kange mees maad ülesraiduma, siis maisikakku ikka süüa saad. Seltskondlik läbikäimine eestlaste vahel olevat hää, riidusid ega kaklemisi ette ei tulevat, olgu vast mõnikord, kui pinga (viin) meeli erutab, et siis paar kõva kuradit lendu lastakse. Kui mõnel eestlasel abi on tarvis, olevat teised kohe valmis kas nõuga ehk jõuga aitamas. Palavus olla suur, kuid konti ei murdvat, ja kui kellegil juba üleliiga palju higi jooksmata hakkab, eks see siis hüpaku jõkke, ega säääl jahedusest puudu ei ole. Kas siis kodumaal saunaleilis enamalt higistatud ei ole? Küsimusele, kas ka kodumaa viljad siin kasvavad, vastati et kasvavad küll, kuid kõige paremini kasvab siin rohi, et toredatest heinamaadest siin millaski puudust ei ole. Niisugused informatsioonid sinise elu kohta anti meile pool naljatoonis. Suguvendad vist arvasid paremaks lasta meil endil kohalikke olusid tundma õppida, et ise sellest tõetruu pildi saaksime ja et ära hoida arusaamatusi. Olime tänulikud nendegi andmete eest. Järgmisel päeval algasid kibedad ettevalmistused oma asundusse minekuks. Kolmandal päeval pärast Corumbatahyssse jõudmist sõitsime Ferrazi jaama ja sääält umbes poolteise kilomeetri kaugusel

asuvasse meie väljavalitud maatükile. Et maatükil mingit ehitust ei olnud, mis oleks peavarjuks kõlbanud, jäime korterisse Ferrazi jaama. Sinna oli valitsus korralikud kivimajad ehitanud, kus vasttlnud asunikud ajutist peavarju leidsid kuni oma maatükile oma elumaja valmis saivad. Valitsuse korteris leidsime eest veel järgmised vastsaabunud perekonnad eestlasi: Perek. Engmann, Thompson ja Andresson, kõik Noa-Rootsist; perek. Root, Pärnust; perek. Ruszar, Pugrist (Novgorodi kubermangus) ja perek. Remess, Tallinnast. Juurdearvatud veel meie, oli kokku 7 perekonda eestlasi juurde tulnud. Enne meid asusid sääl juba perek. Sarapuu, Leppik, Pruus, Veeber, Koroll, Raag, Mihkelson ja Goos. Peale selle oli veel teisi perekondi, kuid need olid jõudnud oma maatükile juba elanud ehitada ja sinna elama asunud.

Nüüd vast algas see tõsine asuniku elu ja töö, võõral maal, võõras kliimas ning võõrastes oludes. Nii mõnigi töö sai kahekordselt tehtud, sest et meil veel see vana kodumaa põllumehe vaim sees oli. Eksisime rängalt kui arvasime, et siin maa kändudest ja juurikatest sama puhas on kui kodumaal. Enne kui midagi juba istutada saime, tuli näha palju vaeva ja teha palju tööd. Alles kohalikkude oludega lähemalt tutvunedes õppisime ära siinsed põlluharimisviisid, mis tööd märksa kergendasid.

Asunikkudele väljamõõdetud maatükid olid 10 alkeri suurused (25 hektari) ja valitsus müüs neid kümneaastase järelmaksuga. Kaks aastat anti asumise aega ja kolmandal tuli juba tasuda esimene osamaks, kuna kümne aasta möödudes pidi tasutud olema maatüki koguväärtus. Valitsus andis laenuna veel tööriistu, iga inimese jaoks 1 fois ja 1 lai kõblas ning 2 kirvest ja 2 kitsast kõblast perekonna peale. Peale kuuekuulist asumist, kui asunik juba oma maatükil elas, laenas valitsus veel 180\$000 hobuse ostmiseks ja 150\$000 lehma ostmiseks. Need laenuid tulid tasuda kümne aasta jooksul. Otsekohese toetusena anti kohalejõudnud asunikkudele 8 päeva söögiraha á 1\$500 hinge peale. Veel lasti valitsuse kulul iga asuniku maatükilt 1 alker metsa maha raiuda ja

neil, kellel metsamaad ei olnud, lasti sama suur tükk maad üleskunda ja ära äestata, et hõlbustada esimese külvi mahategemist. Maksuta arstiabi anti esimesel aastal. Igal nädalal sõitis arst läbi koloonia ja tema poolt väljakirjutatud rohud saadi apteegist tasuta, valitsuse arvel. Raskematel juhtumistel saatis asunduse direktor haiged Rio Claro Santa Casasse. Ka anti tasuta sõidupiletisi, kui asunikul oli tarvis sõita São Paulosse põllutöö riistu ostma. Peale eelpool nimetatud abide oli olemas veel abitöö ehk „teoorjus“. Nõnda nimetasime meie valitsuse teede tegemist ja parandamist, metsade maharaiumist, sihtide ajamist ja muid töid, mida valitsus andis esimest aastat siinolejatele asunikkudele. Iga perekond, olenevalt tema suurusest, võis ühe, kaks ja mõnikord isegi kolm meest tööle saata, palgaga á 2\$500 päevas ja igal perekonnal oli õigus seda tööd saada kolm päeva nädalas. Nõnda oli võimaldatud asunikkudel, kes esimesel aastal ainelist puudust kannatasid, põllutöö kõrvalt veel natukene raha teenida.

Niisugustel tingimustel algas meie tookordne asuniku elu. Kauaks meie valitsuse korterisse ei jäänud, varsti oli meil oma „loss“, haljendava metsa serval, mõned sammud eemal kiiresti jooksvast jõest. Oli eht „õhuloss“, lagi ja katus, mõlemad ühes tükis, olid eht brasiilia rohust „sapést“, postid lagendikult muretsetud poolpõlenud peroba puust, põrand hästitambitud savist ja seinad (alguses ainult kolm seinat) olid, meie kodumaal nii kuulsatest, palmidest, mis pikuti lõhki aetud. Akende ja ukse aset täitis seinata neljas majakülg. Õhtul pidi põleva lambi tingimata laternasse ehk tühja kasti sisse panema, muidu oleks tuul selle kohe ära kustutanud. Sarnased umbes olid kõik asunikkude elamud. Kõige suurem raskus ei olnud mitte pool lageda taeva all elamine, vaid just puudulik toitmine, ainult omal jõul raske maa harimine, põllu puhastamine umbrohust kui ka vilja tegemine, kõik ainult selle kalli kõblaga, mis nii kui keegi seda nimetas, selle maa jumal ja kurat olla. Tollaljal oli ütle mata raske leida loomi, kes adra ehk vankri

ees oleks oskand käia, ja vanu loomi, keda meile siitmaalased kaela määrisid, oli peaaegu võimata väljaõpetada. Siis oli üks haigus, mille peaaegu kõik uustulnukad pidid läbi põdema, see oli üks isemoodi palavik. Meil, Jorge Tibiriças oli see palavik palju kergemal kujul kui Nova Europa asunduses, mille kalmistul paljud meie suguvennad kui ka teised eurooplased oma viimast und puhkavad. Sellepeale vaatamata tehti hoolega tööd ja hariti põldu ja peagi võis juba kaugelt põldude järgi ära tunda, et siin asusid eestlased. Nii lagedad maad kui ka metsa rägastikud muutusid peagi toredateks viljapõldudeks, andes tunnistust hoolsast ja visast tööst. Omavaheline läbisaamine eestlastel oli sõbralik, ehk õigemini öeldes, vennalik. Oli harilik nähtus, kui üks perekond oma tööga ise valmis ei saanud, et siis teised temale talgud korraldasid, ja töö sai ikka tehtud. Oli juhuseid, kus talgulised isegi oma leivakotiga tulid, et kehvale suguvennale mitte raskusi sünnitada. Muidugi, tuli ette ka omavahelisi arusaamatusi, kuid need likvideeriti niisama vaikselt ära, naps pingat veel pealekauba, ja asi oligi tahe.

Eestlastel Jorge Tibiriças mingisugust seltsi ei olnud; hiljem asutasid omale väikese palvemaja Ferrazi jaama, milleks valitsuselt tarvilise ruumi saavutasid, ja kus endine köster Engmann igal pühapäeval jumalateenistust pidas, leerilastele leeriõpetust andis ja vaimulikke talitusi toimetas Rio Claros asuva saksa õpetaja Pastor Kõlle protektsioonil, kes käis mitmel korral Ferrazis eestlasi armulauale võtmas.

Samuti kui vanemate vahel, valitses ka noorte vahel täieline üksmeel ja sõprus.

Laupäeva õhtutel, pühapäevadel ja pühade ajal oli harilikuks nähtuseks, et eesti neid ja nooredmehed kokku tulid, et sõbralikult aega viita, kas maanteedel jalutades ehk mõne eestlase elamus kodumaa laule lauldes, ringimänge mängides ja lõõtsmonika saatel tantsides, unustades täielikult et olid võõral maal, võõra rahva keskel ja et kohisevate kaskede asemel nende ümber palmid ja muud tundmatud puud kasvavad.

Aga ka sellele elule tuli peagi lõpp. Eestlane-rändur, kes kodumaalt kaugel, ei taha kauaks paigale jääda. Juba 1912. aastal algas eestlaste väljarändamine Jorge Tibiriçasist; ühed sõitsid tagasi eesti- ja vene maale, kuna teised kaugemale brasiilia sismaale üle kolisid. Nende viimaste hulgas olid ka minu vanemad, kes Minas Geraesi osariiki elama asusid, ja neile järgnes veel teisi eestlasi. Praegu, kui ma neid mälestusi läbielan, on meie esimeses asukohas ainult veel üks perekond, nimelt Russari poeg Alfred. Kuid kui kauaks veel jääb see ainukene eestlane sinna, kus kord väikene eesti asundus oli, kus omavahel kõiki väljarändajate rõõmusid ja viletsusi jagati?

Isesugused tundmused täidavad rinda! Vanad, rasked, kuid siiski armsad ajad on juba kaugel, ka koht, kus esimesed noorusuhinad palju lootusrikast silmi ette maalisisid, on juba kaugemale maha jäänud. Juba paistavad Araraquara linna tuled, koht, kus ma pean rongi vahetama, ja Oscar Wilde sõnu meeldetuletades ohkan. . . Oli kord. . .

A. J. U.

**Juhime lugupeetud „Meie Kodu“ lugejate tähelepanu toim. uuele
aadressile : Rua Conde de Sarzedas, 170, - kirjad, Caixa
Postal, 3530, S. Paulo - kuhu on praegu
koondatud ka talitustööd**

Valge põrgu

(Lõpp)

Eestistanud Hylo.

— Istu - ütlesin temale. Arvan, et on lollus sarnast tegu ettevõtta. Need palgid on tihedad, kuid vaata, nad ei ole kahekordsed. Kuulid võivad neist läbi tungida. Arvan, et parem on äraoodata, ennast ärapeita siin kusagil lume peal. Pärast tagasi tulla. Kui „Mounted Guard'i” mehed tulevad, küll lei-an siis mingisuguse seletuse, ütlen, et...

— Sel juhul võtavad sind kinni.

— Mikspärast?

— Sellepärast, et arvavad, et sina oled varas, ükski vabandus ei aitaks. Kui mina jätkaks saanil, jälg lumel... Aga, selle jalaga?

Nemad ei tunnud teda, see oli veel halvem. Oli ainult üks võimalus olemas tema päästmiseks. Selle riskeerimine meelitas mind. Peale selle võlgnesin oma elu selle mehele.

— Thomas, anna mulle see püss. Võtan saani. Kas on kotis toiduaineid minule ja koertele? On nii kerge neid asju lahendada. Sa ütled agentidele, et oled Conway, said aru? Seletad neile, et põgenik läks siit läbi, ehk ükskõik mis... On kerge neile näidata jälgi lumel.

Thomas vaatas põlglikult, peaaegu vihase-
selt minu peale, nagu oleks mateda sõimanud.

— On väga viisakas sinu poolt - ütles põlgusega. — Sina riskeerid oma nahka minu asemel! Ainult, üks üksikord enne andsin sulle tükikese liha, ilma mingisuguse riisikota, kui nägin sind selles seisukorras! Sirutas ennast uhkusega. — Ei, mina ise lähen. Kui keegi peaks ennast ohverdama...

— Ilus seisukord, ei ole kahtlust. Aga selle jalaga... Saad vangistatud lühikese aja-pärast ehk mahalastud mõned kilomeetrid siit. Ma ei oleta, et sa oled arg, Thomas. Aga tuleta meelde omi vanemaid, kes sind ootavad... kes vajavad sinu abi. Sured nii kui koer, asjatult ennast ohverdades, kuna mina, täiesti puhanud, olen võimeline sind sellest seisukorrast päästma. Vanemad . . . Tean, et sa ei ole arg. Aitab sellest, et oled tulnud Alaskasse. Aga sinu vanemad, Thomas... Ootavad sind, olenevad sinust. Ära ole ilmaasjata liiga julge.

Tema näojooned pehmenesid. Tema silmist langesid kaks pisarat, milliseid minu eest varjata püüdis. Mõte jälle näha oma vanemaid oli kui külm tusch tema sisemisele võitlusele, tema kare hing pehmenes.

— Ei saa sinu rahast varjugi näha — li-
sasid juurde. See mõjutas teda.

— Inimene! Sul on õigus, oli tema nõus.

— Kui juba nii, siis ära kaota aega.

— Lähen kuni Dyea'ni. Seal on kerge jälgi kaotada ja tagasi tulen teisi teid mööda.

Võtsin tema püssi ja jätsin temale minu oma, mis oli minu nimega märgitud.

— Ole õnnelik, Thomas. Nädala pärast olen tagasi.

— Kui julge mees ta on! Kui suuremeel-
ne! Ainult sellepärast, et andsin talle natu-
kene liha! Mine, Conway, on hea kui sa
neist palju ette jõuad.

Läksin välja, äratasin koerad, korralda-
sin saani. Põgenemine algas täiskuu kahva-
tul valgusel.

Arvan, et tagaajajad olid veel õige kau-
gel. Esimene pool tundi möödus uudisteta,
ühtki tagaajamise märki. Ei tundnud vaja-
dust kiirustamiseks. Raske oli enesele ette-
kujutada, et mind jälgitakse. Mängisin põge-
neva varga osa ja kõige mõistlikum, mida
mul tarvis oli teha, oli põgeneda nii kiiresti
kui saan. Märkasid, et teise paari vasak
koer jäi teistest maha. Taipasin, et ta lahti
on. Kaotasid vähe aega, parandates rihma ja
teisi järelevaadates. Jatkates teed, nägin, et
Thomase koerad olid õige viletsad. Aeg ajalt
mõni neist hulus, hammustades teisi. Viieteis-
kümne minuti järele kuulsin midagi kukku-
vat. Peatusin. Oli püss, mis oli kukkunud
külmetanud teele.

Hakkasin rahutust tundma arusaades, et
aeg kaob kasutamatu. Ei olnud saani peale
istuda saanudki veel kui kuulsin haukumist...
õige kaugel.

Tundsin esimest korda hirmu. Piitsutasin
närviliselt koeri; hüppega hakkas saan liiku-
ma. Vaadates vahete vahel tagasi kõrgema-
telt kohtadelt, nägin hirmuga silmapiiril tu-
medat täppi — minu tagaajajad. Metsik
kihutamine kestis tükk aega sellel lagedal
tasapinnal.

Must täpp vähenes aegamööda. Lõpuks
kaduski täielikult. Tundsin rõõmu. Et nad
mind tagaajasid rahustas minu muret Tho-
mase saatuse üle.

Valge tasapind ulatus lõppmatuseni. . lu-
mi... lumi... ümmargune ja kurb kuu sünni-
tas tühjuses ja pikas põhjamaa öös melan-
koolsust... Siin ja säääl hakkasid paistma

silmapiiril mõned kasekesed... külm! Oli kuulda ainult koerte astumist lumel ja esipaari rasket hingamist.

Ma enam ei kiirustanud, mõeldes, et tagaajajate koerad olid väga viletsad, nagu Thomas mulle tõendas.

Mõned minutid olid möödunud peale seda arutlemist, kui nägin kümme sammu minust eemale jäätükki kõlinala kildudeks lendavad. Kauguse tõttu nägin kuuli tabamist enne kui oleks kuulnud pauku. Tundsin värinaid läbis-tavat mu keha. Kuidas võisivad nad nii kiiresti edasi jõuda nende väsinud koertega? Taipasin, et olid vahetanud koeri minu omas hütis ja sellega võitsid vähemalt kaks miili. Esimest korda omas elus tundsin himu tappa.

Piitsutasin halastamatult, aga koerad olid juba liiga väsinud ja jälgiv saan lähenes vahetpidamatult. Nägin kaks või kolm välga-tust ja kuulsin laskmist.

Elu alalhoidmise instinkt sundis mind end vabastama kahest või kolmest kõige lähe-maist tagaajajaist, muidu võis mind tabada mõni nende kuul. Minu koerad olid juba liiga väsinud ja vastasid piitsutamisele uri-semisega.

Meeleheites mind läbistas mõte, mis mind päästis. Kui ma ei taba mehi, kes olid peaaegu pikali saanil, võisin palju kergemini maha lasta nende koeri. Sihtisin. Tühjuses kuul-dus mitu pauku. Jatkasin teekonda, põne-vusega äraoodates tagajärgi. Koerad kord-korralt ikka väsinumad.

Oli just kui vaheerahu ja tundsin, et nüüd olen päästetud.

Kuid jaht minu peale ei olnud veel lõpenud. Mind jälgis veel üks mees kõigest nelja koeraga, vahete-vahel jookstes nende kõrval. Seisatasin ja põlvitasin lumel. Sain aru, et otsustav võitlus on nüüd tulemas. Ka tema jäi seisma ja tulistas. Tundsin, et olen õlast haavatud. Keerasin püssi tema poole, sihtisin ja lasksin nii palju kui mul kuule püssis oli, lootes, et kui ei taba teda, vähemalt siis taban tema koeri, et ta mind enam jälgida ei saaks. Kuulatasin hulk aega. Vististi peitis ta ennast kusagile lumehange taha. Piitsutasin kergelt koeri. Saan hakkas tasakesi liikuma. Pidin olema nüüd õige ettevaatlik.

Valgenes. Dyea'ni ei olnud enam kaugel. Tund möödu, tagaajajatest ei olnud enam midagi näha... Umberringi ainult lumi, vaikus, üksildus... Kauguses nägin mõned mäeharjad punetamas tõusva päikese paistel. Tumesinine taevast oli ümbritsetud kui kullaga. Mõned üksikud pilvekesed ujusid tu-medal taeval.

Kaks miili enne Dyea't jätsin saani maha, sest mul ei olnud mõtet Thomasi koertega ennast linnas näidata ja kui tagaajajad ikka veel mu jälgil on, siis neid sel moel eksitada.

Neli päeva peale selle, suuskadel tegin suure ringi ja jõudsin tagasi oma „Sotur-nosse”

— Nii siis, sul oli õnne? Mina juba kaotasid lootuse, et sa ennast päästad, kui nägin, et mehed vahetasid siin koeri. Kuidas pääsid?... Oh... ei olnudki nii kerge, oled õlast haavatud... istu...

Tema silmad kiindusid minu omadesse.

— Mina... kurjategija... varas! Ei, Conway... Ma ei ole varas... Ta vaikis mõned momendid... - See tähendab, mina ei ole harilik varas, said aru? Aga see Alaska... Seitse aastat ühetaolsust, kurvastust, üksildust... Tasuta... võib hulluks minna... Hum!... Kus maailm keelab, et meie elame, Conway? Maailmas on kõik väga halvasti korraldatud... Väga halvasti... Inimkond on liiga ebaõiglane saamatutega... a'atu, halb, võidetute vastu. Ja milline on minu süü? Ah... see kõik ei aita. Nüüd on mul kulda. Mind tunnistakse võitjana. Minus võidakse leida tundmatuid voorusi. Olen veel võrdle-misi noor, kolmekümne nelja aastane. Võidakse kahekümneks mind pidada. Naised saavad end võlutult tundma minu ilusaist silmist. Kõik see lihtsalt sellepärast, et pääsin politsei küüsis ja ei võida mind süüdis-tada kui panga röövlit. Ainult sellepärast! Näed kui halb see maailm on, Conway...

Ta oli vaimustatud; rääkis terve õhtu ja kaks järgmist päeva. Jalg paranes ja ta valmistas ennast minekuks.

— Kuule, ütles ta saladuslisel toonil surudes mu kätt jumalaga jätuks, kahe kuu pärast mine Dyea'sse kirja järele, Kuulsid? Sa...

* * *

Kahe kuu pärast sain temalt kirja.

„Olen New Yorkis, mu kallim. Elu on armas, ilma raskusteta. Kui aus kodanik ma olen! Räägitaksegi, et olen kena. Kujuta omale ette! Inimesed küll ei karistaks mind seitsme aastaste raskustega Alaskas, vaid kiidaksid mu vahvust millega sain rikkaks ja vabanessin politsei küüsis. Sina pead ka sellest põrgust välja tulema. Kaksküm-mend tuhat dollarit panin sinu nimele ühte siinsesse panka ja loodan, et see aitab, et ka sind auvääriliseks lugeda. „Ootan, et paari kuu pärast siin oled. Terviseid — Thomas”.

Meie pisikesed mured . . .

Hiljuti saabus Argentiinasse eesti kaubalaev „Keila”. See oleks arvult juba teine kord, kus sama laev meie sini-must-valge lipuga esitama tuleb. Eelmisel reisel peatus laev Buenos Airesis, mis võimaldas siinsetele eestlastele omi meremehist suguvendi külastada ja nendega mõtteid vahetada. Eesti selts korraldas seks ka väikese koosviibimise, mis tujuküllase meeleoluga möödus.

Tänavu aga saabus „Keila” Rosariosse, linn, mis suuruselt teine Argentiinas. Külaskäigud, nagu eelmine kord sündis, jäävad see tõttu ära, sest Buenos Airesi ja Rosario vahet on tükk maad. Ja et lõbu pärast sarnast reisu ette võtta — ei tule vist küll kellegile mõttesse. Aga sellegi peale vaatamata tuldi meid külastama. Nimelt „Keila” kapten, hr. Suurmann ise. Lahke ja jutukas mees.

Elades suurlinna keerises kõigi hädade ja halbade mõjude all, sattub inimene vahest mõttesse, mis teda vägisi kodumaale viivad — nagu mõni luupainaja, mis sind halastamatult kiusab. Tulevad meelde sünnikoha kenamad mälestused ühes noorusaja vallatustega — hing täitub ülimast soovist: veel kõiki läbi elada. Siis jääb võorus sulle vastikumaks kui kunagi enne ja sa otsustad: sõidan kodumaale! Paremat juhust ei võigi olla . . . eesti laevaga sõita. Mõnus oma meeste seas, ja peaasi — sõit on odav. Kuuled siit-sealt — sõitjaid on palju. Hakkab isegi nagu hirm, et viimaks maha jääd, sest laev on väikene ja ei võta rohkem reisijaid kui 3—5 inimest. Saabub oodatud päev. Teed laevale külaskäigu. Pärid elu olu üle Eestis ja küsid üleviimiseks sõidu hinnagi. Viimasega oled rahul, sest nii odavalt ei vii ükski laevadest. Peale sinu on veel hulk teisigi, kes sama asja üle huvi tunnevad.

Lähed koju — pää mõtteid täis. Nagu mitmed nägematud jõud kisuvad sind sinnatänna. . . Viimaks sattud segadusse ja siis selgusele: ei sõida. Nii otsustavad ka teised.

Ja laev lahkub ainult ühe ehk hää! juhusel kahe reisijaga. Lähed, soovid veel neile hääd reisu ja kõike hääd. Ning su süda jääb sellega täitsa rahule — nagu poleks vahepeal midagi juhtunud.

Ja nii on paljude teistegagi.

Sõita siit kodumaale pole kuigi raske. Seda raha, mis sõiduks vaja, korjub alati. Aga siin on muid küsimusi, mis sunnivad peatuma. Esiteks: meie välispasside võlg. See võlg on kuhjunud 5—10-aastaseks meil kõigil. Ja seda tagant järele ära tasuda, nõuab juba ise täie sõidupileti hinna. Seega siis tuleks arvestada kahekordse sõidupiletiga, mis paljudele käib juba üle jõu. On hää, kui saad välismaal oma passi pikendamise ära õiendada, mis tuleks mitmekordselt odavam. Eesti valitsus seda küll ei nõua ega tee ka sissesõiduks mingisuguseid kitsendusi, kuid kodumaale saabudes on sul paberid kukil: välispassi maks tuleks õiendada! Kuna Eesti sisetariif on midagi 15 dollarit aastas — kujutagem ette summat, millise väliseestlane, kes kümme aastaid võõrsil olnud, peaks väljamaksma. Pealegi ei taha ju keegi just tühjade taskutega tagasi kodumaale minna. Vähemalt mõnekuulise äraelamise võimalusega töötamise puhul, peaks arvestama igaüks.

Siin kerkib üles teine tõsine küsimus: kas leiame kodumaal tööd? Vähemalt oma erialal. Et reisida sinna just hädaabitöödele — seda vist küll keegi ei sooviks. Elades võõrsil, ei saa ju küll alati tööd valida, siin töötatakse harilikult sellel alal, mis soodsal juhusel kõige kasutuavam, sääljuures omades vastava meelekindluse ja enesetunde ja säilides väärsena kõigile teistele. Kuna Eestis, nagu ajalehtedest loeme, ähvardab klassivahede päris tõsine esile kerkimine.

See oleks kolmas faktor, mis väliseestlast, kes harjunud võõrsil vabamate vaadete ja oludega, tuntavalt riivaks ja kurvastaks. Olles tööta ehk töötades madalal kvaliteedil ta sattuks kodumaal veel enam seltskonnast isoleeritud seisukorda, kui ta seda praegu võõrsil on. Ja suur puudus, mida me just võõrsil tunneme, on seltskond — vaimu toit.

Nende tõsiasjade tõttu oleme jäänudgi nii paljud kodumaast emale, vaatamata, et meil nii armas sääl siiski oleks olla. . .

Seekordnegi „Keila” saabumine tõi elavust ja segadust südameisse. Päriti laevakontorist täpsaid andmeid jne. Sõitjaid oli alguses palju. Ja lõpuks jäi vaid üks, kes selle reisi ette võttis! ja mis veel imelik, et

keegi nendest vähestest ei lähe selle sihiga, et Eestisse jääda, vaid ajutiselt — vaatama. Nagu kardetakse oma kodumaad. Seda näitab vist ka statistika, et enamik kodumaale sõitjaid väliseestlasi jälle võõrsile tagasi pööravad, kuna ometi eluvõitlus võõrsil on palju raskem ja valurikkam. Kas lubab see oletada, et kodumaa on väliseestlastele kitsaks või koguni võõraks jäänud? See on kurb nähe, kui arvestada meie väikese rahva arvuga ja just mitte õitseva eesti pere juurdekasvuga kodumaal. Ja kui need kümned tuhanded väliseestlased suhtuvad külmalt või ükskõikselt oma sünnimaa vastu, siis jääb kodumaa neile võõruseks ja võõrus, kus elavad — kodumaaks. Nende järel-

tulejad segunevad võõra rahva perre, jäädes Eestile seega täitsa kadunuks.

Salgamatult ohvrimeelset tööd kõigi nende pahede vastu on teinud Välis-Eesti Uhing. Kuid see jõud, mida tema altarile paneb, on siiski väikene. Siin peaks riik tõsiselt käed külge panema, et omi suguveni ja õdesid kes võõrsil, kodumaale ligemale tuua.

Selleks kaasa aitamine on ka meie, väliseestlaste kohus. Sellepärast, iga väliseestlane, armasta oma kodumaad! Maad, kes sind on üleskasvatanud, sulle jõudu ja mehisust annud; ohverda tema jaoks ka võõrsil olles tänupala — jää ikka eestlaseks.

Buenos Aires, veebr. 1935.
Ray-Mond

KOHVI VÕIDUKÄIK

Kust on tulnud sõna „kohvi”, teab meie juures vaevalt keegi. „Kohvi” nimetus on tulnud meie juurde araabia keelest, kuid ka seal pole ta algupärane, ja araablased ise on ta laenanud mujalt.

Araablased nimetasid „kaffa’ks” kohviube ja neid kasvatavaid taimi, kuid mis tähendas õieti see sõna, ei olnud selge ka araablastele. Nimetus ise on aga pärit Aafrikast, ja tähendab „mägestikutalumehi.” Sest neil talumeestel, „kaffeathodel”, olid Abessinias metsaga kaetud mägestikkudes terved metsatäied puud mida hakati nimetama nende nime järgi. Maakoht, kus kasvavad need puud, kandis nime „Kaffa” ja puude vilja hakati nimetama „kaffa” viljaks, millest tekiski kohviubade nimetus

See vilj levis ruttu, esinedes igalpool selle tema kohta iseloomustava nime all. Kohvi algas oma ringkäiku ümber maailma, saades igalpool ruttu tuttavaks. Päril lõppenud ei ole see võidukäik nüüd aga veelgi, sest on veel maakohti ja rahvaid, kus kohvi on kuni tänapäevani jäänud päris tundmatuks.

Hiinlaste juures ei ole kohvil pikka pidu, sest hiinlased põlgavad kohvi ja ei taha teda juua üldse. Mitmed rahvad on seisnud kohvi tarvitamise vastu oma ebausuga ja ka vanade traditsioonide ja kommete pärast, siin on üks huvitavamaid kultuurajaloo peatükke.

Kuid ka araablased isegi, kuigi nad levisid kohvi ja laenasid talle veel omalt poolt uue nime „mokka”, ei saanud kohviga sõbraks

ilma esialgsete arusaamatusteta. Araabias on praegu palju „mokka” jumaldajaid, kuid siiski on „mokkal” siin olemas üks kardetav võistleja, ja see on nimelt „catha” põõsas, mille lehtedest valmistatud jooki miljonid araablased peavad kõige paremaks.

Uks põhjus, mispärast araablased ja peaaegu kõik teised idamaalased olid kohvi tarvitamise vastu, seisis selles, et kohvi peeti esialgu viinataoliseks, uimastavaks vägijoo-giks. Sel põhjusel oli veel kohvi tarvitamine 1511. aasta ümber keelatud kõigis idamaades. Need, kes hakkasid siin pikkamööda rajama uut teed, olid Kairo õpetlased, kes tõendasid, et kohvi pole kahjulik, ja et teda on iseäranis kasulik juua anda öövahtidele, sest kohvi hoiab magamaunumise eest.

Araabias, mille kaldaäärsed maad on ühed kõige palavamatest päikese all, armastatakse tänapäev küll kohvi, kuid põhjused selleks on ikkagi hoopis teistsugused kui meil. Eurooplasele, kes rändab sinna, jääb tunne, nagu pääseks ta janusurmast ainult kohvi tõttu. Niihästi eurooplased kui ka nende araablastest saatjad närivad Punase mere kaldal kogu kuuma päeva kestes küpsetatud kohviube, ja selle tagajärg on, et hoolimata 40-50 kraadilisest palavusest ja kaunis väikesest kaasavõetud veetagavarast ei tunta piinavat janu. See komme, närida kohviube, on üldine kõigil Araabia merkallastel, kõige enam aga harrastatakse teda Persias, kus tarvitataksegi peeneimat sorti kohvi, ainult nii, et teda

küpsetatakse nõrgalt, tambitakse hästi peeneks, hoitakse alal õhukindlalt, ja maitstakse mitmel korral, kogu päeva kestes, üksikute lusikatäite viisi.

Vaen kohvi vastu, mida oli märgata endistel aegadel, on püsinud läbi aastasadade kuni meie päevadeni ja ajanud lopsakaid õisi. Kohvisõprade kõrval on kohvil alati olnud palju vaenlasi.

Kohvi joodi esmalt mustalt ja vihalt, kuid haritud ringkonnad hakkasid peagi tegema seda magusaks. Stambulis tekkisid isesugused kohvi salongid, mis olid ainult õpetlaste ja mõttetarkade kooskäimise kohtadeks. Sellane esimene kohvik kandis isegi nime „mektabi iztan” (haridusepaik), ka nimetati teda „kohvitarkuse kooliks”. Kuid juba 1534. aasta paiku võtsid need sõbralikud „kohvijutud”, mida seal oli vagusasti aetud kuni seniajani, äkki poliitilise iseloomu, ja kohvikud said rahulolematu elemendi omavahelisteks klubideks. Sultan leidis, et ajaviitmine kohvitasside taga on soovimatu ning lubamatu, ja sellepärast katsus ta esmalt proovida kohvi vastu vaimlisi abinõusid, ja tegi dervishidele kohuseks, et nad seletaksid rahvale, nagu käiks kohvi tarvitamine koorani nõuete vastu. Dervishid jutlustasid siis rahvale, et kohvi ei olevat küll viin, kuid sellegipärast ei võivat muhameedlased juua teda, sest kohvi olevat süsi, mida põletatakse, ja sütt süüa olevat Muhamedi seaduste järgi kõvasti keelatud. Viimse kohtu päeval pidavat kõik kohvi joojad surnust üles tõusma süsimustade nägudega.

Ainult naised, need tohtisid dervishide arvates päevas ära tarvitada väikese kausi-kesetäie kohvi, sest paradüsi rõõmudest on naised nii kui nii ilma, ja sellepärast olevat üsna lubatav lubada neile siin maa peal mingit lohutust. Dervishide võitlemisel kohvi vastu näis esialgu küll edu olevat, kuid võimust võttis viimaks ikkagi üldine kummardumine kohvi ees.

Türgi teravmeelne suurvesiir leidis viimaks mõjuvama abinõu kohvi vastu, kui seda olid dervishid. Kohvikutele laoti selga suur maksukoorem, kuid ka seegi ei hävitanud kohvi lõplikult. Kohvikud olid ikkagi „kardetavaks” kohaks, kus agiteerisid kõik valitusevaenulised elemendid, ja nende kihutustöö oli eriliselt hea tagajärg ikka kohvikutes. Nii oli lugu ka veel Türgi viimase sultani valituse ajal. Noortürklased, kes kukutasid sultani, käisid harilikult koos kõigis Stambuli kohvikutes, võttes oma mõju alla neid lokaale.

Ka Prantsuse suur revolutsioon on endale esmalt võtnud hoogu kohvikutes. Palais

Üllatus, mis „Meie Kodu” peret tabas, oli 16. veebruaril 1935. a., kus meie kaaslane, toimetuse liige ja fotoreportöör Ilmar Toop õnnelikult komistas ja oma kalli elukaaslase hõlma kukkus. Seda õnneäpardust heaks tegema ja kaasa tundma olid kokku kutsutud tema kaaslased, sõbrad ja „Meie Kodu” pere, kes, kui uue pereliikme, neiü Elsa Blokmanni juuretuleku tõttu, aina õnne ja ühismeelt nende uuele pikale maanteele soovisid.

Uues mesipuu, kus sumin, jutt, laulud, kõned, ühes seepidise keskkütte kinnitusega kuidagi ei tahtnud lõppeda, isegi siis mitte, kui hommik kuldpäikese kiired läbi värske õhu akendest sisse saatis, tuues kaasa noorelepaarile uue elutempli algatuse nurgakivi õnnistamisel sooje õnnesoove, tundes kaasa ühes pidulistega seda head meeleolu sõbra komistuse üle, järgneva elu toimingu hakatusel ei jäänud muud üle, kui oma sõbrale ja tema kallile kaasale soovida kõike hääd, jõudu ja tahet, mis annab uus tulevik ühes elu viirastustega ühises rännakus, olles kahekeisi üksteise tunnistajaks nende pesa peres. Ulal toodud pildil noorpaar oma uue mesipuu lähel ühes hommikuni vastupidanud külalistega, kelle hulgas puuduvad suurim osa väsinuid, kes varem lahkusid.

Nähes, et siiski ei jõua hävitada seda hääd ja rohket vastuvõttu, küllustõitu, jõudis lõbus lahkumine, kus sooviti veel kord õnne, jõudu, tervist, üksmeelt ja armastust.

„Meie Kodu” pere.

Royali kohvikud olid siin revolutsioonilise elemendi pea-pesapaigaks.

Kui kohvi oli ulatunud Inglismaale ja esimesed kohvikud avati Londonis, siis algas

võitlus kohvi vastu muidugi ka seal. Karl Teine katsus keelata kohvi tarvitamist, nimetades kohvikuid „vastuhakkamise koolideks.” Ent kohvi pääsis võidule muidugi ka seal.

Kui öeldakse, et esimene kohvik Euroopas olevat olnud see, mis asutati 1683. a. Viinis, siis eksitakse sellega. Kohvipuu oli Euroopas tuntud juba 1582. aastast saadik, ja Veneetsias kaubeldi kohviga 1624. aastal. 1645. aastal joodi juba Lõuna-Itaalias igalpool kohvi, ja 1671. aastal sai London ja järgmisel aastal Pariis oma esimese kohviku. Siis alles tekkis kohvik Viini, ja selle järele hakati kohvikuid asutama Saksa linnadesse, Nürnbergi, Regensburgi, Hamburgi, Berliini. Esimene kohvik Saksamaal avati a. 1721. Suurimad kohvitarvitajad on tänapäeval hollandlased. Iga hollandlase peale tuleb aastas 4,85 kilogrammi kohviube. Selle järele on suuremad kohvitarvitajad Belgia, Uhendriigid, Norra, Lõuna-Aafrika ja Rootsi. Inglismaa, kes seisis omal ajal kohvijoomise eesotsas, on nüüd peaaegu täiesti läinud üle teejoomisele ja seal tarvitab iga inimene aastas nüüd veel ainult 0,37 kilogrammi kohvi. Veel vähem on kohvi tarvitamine iga inimese kohta Venemaal, kõigest 0,06 kilogrammi.

„Rhvt.”

Meie seltsi elust

Vaadeldes lähemalt meie seltsi „Uus Kodu” elu, tööd ja tegevust, näeme peagi, et oleme suutnud püsida pealvee ja ära teha nii mõndagi. Kadumas on isegi kurikuulsad omavahelised tülid. Üksmeel tungib ikka rohkem ja rohkem esiplaanile. Omades kaudid ruumid, pealegi omast kätetööst, tuntakse isegi nagu midagi ülevat ja võidakse ka õigusega veidi uhkustada. Vähemalt ei oma ükski teine siin asuv eesti naaberrahvaste koloonia sarnast mugavat kodu ega ka organisatsiooni. Mõnedki neist on meie seltsi ruume külastades imestanud, et kuidas meie, arvult palju väiksem kogu, oleme suutnud nii palju ära teha, nagu korraldada oma noorsoole pühapäevakooli, väljaanda oma ajakirja, korraldada sagedaid teaduslikke loenguid, koondada pidudele nii palju osavõttu j. n. e. Meie, kes alati nuri-seme, alati leiame, et ei suudeta midagi ära teha, meie ei näegi mida on tehtud. Küll näevad seda aga teised — võõrad.

Palju tarvilikku on korda saätud ja palju on veel tarvis säada, kuid, aegamööda asjad käivad, suudame kõik, kui valitsemas ühine tahe ja üksmeel.

Selts on praegu aineliselt kindlamal järjel kui seda vast kunagi varem on olnud. Vanu võlgasi, mida seltsil kaunis rohkelt oli, on nüüd suudetud viimseni tasuda, selletõttu on seltsi juhatusel nüüd käed vabanenud igasuguste teiste seltsi ülesehitamise töödeks. Vaja on aga käia kindlat rada, teha kõik, et tuleksid seltsi juurde ka need, kes seni mingisugustel põhjustel on sellest eemale jäänud. Praegu on S. P. A. ja H. S. „Uus Kodu” juurde koondunud, kui seltsi korralikud liikmed, peale 100 eestlase, veel mõnedkümmend pärismaalasi — toetajaid liikmeid, siiski on liikmete üldarv veel kaugel sellest, mis ta peaks olema, võrreldes sellega, kui palju elab S. Paulos ja selle ümbruses eestlasi.

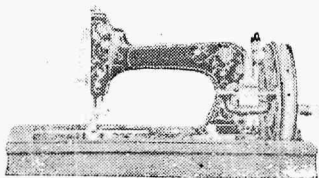
Nagu nimetatud, tegevus seltsi siseelus on üleelanud mitmeid võnkeid — töötanud kord hoogsalt, kord vaevaliselt, tingitud tegelaste omavahelistest nägelistest. Viimasel ajal on aga tegelased suutnud omis plaanides ühineda ja tegevus on seega jällegi kindlasti suurema edu ees. Näiteosakond, kes omas suurema saadetise uut näitekirjandust, algas juba hoogsalt eeltööd, et lähemal ajal pakkuda publikule värsket ja uut. Laulukoor on samuti visadusega asja juures, et lasta kuuldavale parimaid laule. Näib veel, nagu hakataks rohkem lugupidama meie endi tehtud tööst, meie oma iseõppinud jõududest. See ongi see ainuke tasu neile, kes töötavad ja nägelevad selleks, et pakkuda meile midagi, mis rõõmustaks meelt ja laseks unustada mõnekski silmapilguks igapäevaseid muresid, püüdes seda teha ennastohverdavalt. Seega on nende vaev tasutud, kui mõistagi antakse, et nende tööst veidigi lugupeetakse.

Vaadeldes haridus-harude tegevusele, siis peab ka siin tunnistama, et ka siin on suudetud midagi juba ära teha. Tähtsamaks on pühapäevakooli elluviimine — meie seltsi kõige suurem teene, ühiskonna kõige tähtsam kohustus ja ühtlasi vara, mida peame hoolega hoidma ja ei kunagi hooletusse jätma. Sääal on koondatuna meie kõikide pühamad kohusetunded ja õrnemad soovid pisukeseks pereks meie kõikide lootuseks. Vähe säält saadakse, kuid see vähe on meile ja neile küllaltki suure väärtusega.

Ka täiealiste on selts haridusliselt suutnud mõndagi pakkuda: on peetud rida perekonda, ühiskonda ja kodumaad käsitavaid loenguid, peale selle veel loenguid teadusliku sisuga jne.

Kuigi oleme vaesed haritlastest, siiski oleme suutnud endile lubada mõndagi mis ilus ja tarvilik. Meie oskame olla rahul sellega mis meil on.

Kes tahab osta

*häd ja
odavat,
peaegu
uut,
pruugitud*

õmblusmasinad,

küllastagu pealadu

Rua Conselheiro Ramalho, 274

*Telefon 7-6191, Aveniida Briga-
deiro Luis Antonio nurgal.*

Trammid : (nr. 3, 5, 30, 40, 47)

*Paraiso, Aveniida ja Villa Cle-
mentino. Käsimasinad alates Rs.
65\$000, jalaga — alates Rs. 150\$000
ja kallimad.*

**Pakkimiskulud sisemaale
saatmiseks kannab äri.**

„MEIE TEE”

On ainuke Põhja-Ameerika
eestlaste kuukiri. Huvitavad
kirjeldused eestlaste elust
Ameerika linnades ja sisemaal

TOIMETUS JA TALITUS:

310 Lenox Ave, NEW YORK, N. Y.

Tellimiste vastuvõtmine São Paulos:

J. SESTVERK

ALAMEDA ITU', 82 ja

“MEIE KODU”

TOIMETUSES

Rua Conde de Sarzedas, 170

UUS MAJANDUS- HARU

Kalakasvatuse sissesää-
miseks soovitab noori
kalu - karbi kala, (cyp-
rinus carpio) - kes samal
aastal kudevad, ja annab
näpunäiteid ja juhatusi
sellel alal. Eestlastele eri-
soodustused

EDUARD KALJU

Campo Limpo, S. P. R.

Kui soovite, et Teie tervis ei raueks, siis tulge

VIHTLEMISE SAUNA

mis on avatud igal neljapä. reedel, laup. ja pühapäeval. Kella 10-est — 22-ni, hind 2\$500.

Sealsamas vannid, avatud igapäev kella 10-est — 22-ni, hind 2\$500. (üks tund).

Kui soovite vabaneda üleliigsest rasvast, valudest kehas, siis laske masseerida saunas. Sellel alal töötab *spetsialist* — odava hinna eest.

Rua Tenente Penna, 29

BOM RETIRO

PAUL VELTSON

Bonde, 55. — Casa Verde.

SUITSETAJAD!

Hääd, maitsevat ja odavat suitsu, mis ei tee kahju hingamise elundeile, saab ainult see, kes tarvitab hülsidega paberösse, varustatud nikotiini filtreeriva vätiga.

Paberossid võib igaüks oma maitsekohasest tubakast ise valmistada, sellekohase masinaga, mis maksab ainult 1\$000; hülsid — 100 tükki — 600 reisi; 1000 tk. — 4\$500. Sisemaale — 1000 tk. — 6\$000. Suitsupaber "Paris", 100 raamatut — 12\$000.

Nõudke külmade jookide joomiseks meie puhastatud ölekõrsi, mis hoiavad hambaid külma joogi hävitavast mõjust.

Sellega hoiate kokku hamba ravitsemiskulud.

CASA GENNY

Rua São Caetano, 208 - S Paulo

ÄRGE UNUSTAGE KÜLASTADA
SÃO PAULO EESTI SELTS

„UUS KODU”

EINELAUDA

MAITSEVAD LÖUNA- JA ÕHTUSÖÖGID.

TEENIMINE KORRALIK. PIDUDE AJAL SUUREPÄRALISED KÜLMAD JA SOOJAD SUUPISTED.

RUUMID UUESTI REMONTEERITUD.

Austusega:

MARGARETHE KALJU

Saksa päevapildi tööstus

Asutatud 1890 a.

“BERNARDO”

ARTHUR SCHMIDT

Kõige parem ja peenem
töö päevapildistuse alal

Suurendus heledas või
t u m e d a s toonis, õli-ja
pastellivärves

Valmistakse tellija soovil
koduseid pildistusi

REPRODUCEERIMINE

Rua São Caetano, 111 (ant. 103)
SÃO PAULO